

VIII. prikázanie

V knihe Exodus čítame: „**Nepreriekneš krivého svedectva proti blížnemu svojmu!**“ Táto ochrana nášho blížneho je rozšírená v knihe Deuteronomium, kde čítame: „... a nevystúpiš ako falošný svedok proti blížnemu svojmu!“ Dokompletizovanie tohto príkazu nájdeme v evanjeliu sv. Matúša: „Počuli ste, že bolo povedané predkom: Nebudeš prisahať krivo, ale splníš Pánovi svoje prísahy!“ Tieto tri pramene zhŕňa Katechizmus, ktorý hovorí: Neprehovoriš krivého svedectva proti svojmu blížnemu! Z toho pre kresťana vyplývajú rôzne úlohy:

I. Žiť v pravde

Našou prvou úlohou je žiť v pravde. Človek od prirodzenosti túži po pravde. Má povinnosť ju cítiť a dosvedčovať. Pravda ako správnosť jednania v ľudskej reči sa nazýva pravdivosť, úprimnosť alebo priamosť. Pravda alebo **pravdivosť** je čnosť, ktorá spočíva v tom, že sa prejavujeme pravdivo vo svojich skutkoch, t.j. vo svojom kresťanskom reálnom živote, čiže, že hovoríme pravdu svojimi slovami a vyvarujeme sa pritom dvojtvárnosti, pretvácky a pokrytectva. Nebolo by možné ľudské spolužitie, keby si ľudia navzájom nehovorili pravdu! Čnosť pravdivosti dáva spravodlivo druhému to, čo mu patrí. Spravodlivosť - pravdivosť rešpektuje právnu rovnováhu medzi tým, čo má byť povedané, a tajomstvom, ktoré má byť zachované: vyžaduje **čestnosť** a **diskrétnosť**. Kvôli spravodlivosti má človek druhému prejavovať a povedať pravdu.

II. Vydávať svedectvo pravde

Ďalšou úlohou je vydávať svedectvo pravde. Povinnosť kresťanov zúčastniť sa života Cirkvi ich vedie k tomu, aby jednali ako **svedkovia evanjelia**, a to podľa záväzkov, ktoré z toho vyplývajú. Takéto svedectvo je odovzdávaním viery slovom aj skutkom. Svedectvo je úkonom spravodlivosti, ktorý potvrdzuje pravdu alebo ju dáva poznávať. Všetci veriaci, kdekoľvek žijú, majú povinnosť príkladom svojho života aj svedectvom svojho slova dávať viditeľne najavo nového človeka, ktorého si krstom obliekli, aj moc Ducha Svätého, ktorý ich posilnil birmovaním. **Mučeníctvo** je najväčším svedectvom vydaným pravde viery; znamená svedectvo, ktoré siaha až k smrti. Mučeník vydáva svedectvo o zomrelom a zmŕtvychvstalom Kristovi, s ktorým je spojený láskou. Vydáva svedectvo o pravde viery a kresťanskom učení. Podstupuje smrť skutkom statočnosti.

III. Chrániť sa porušovania pravdy

KRIVÉ SVEDECTVO A KRIVÁ PRÍSAHA - krivá prísaha je tvrdenie odporujúce pravde prednesené verejne nadobúda zvláštnu závažnosť. Ak je prednesené pred súdom, stáva sa krivým svedectvom. Ak je to potvrdené prísahou, táto prísaha je krivá. Takéto spôsoby jednania prispievajú buď k odsúdeniu nevinného alebo k oslobodeniu vinníka alebo ku zvýšeniu trestu uloženého obvinenému. Vážne ohrozujú právo a spravodlivosť rozsudku vyneseného sudcom.

REŠPEKTOVANIE DOBREJ POVESTI OSÔB - nedovoleným je každé chovanie a každé slovo, ktoré môže spôsobiť nespravodlivú škodu. Vinným sa stáva ten, kto:

- opovážlivým úsudkom by aj mlčky pripustil ako pravdivú nejakú mravnú vinu u blížneho bez dostatočného dôkazu;
- osočuje tvrdením odporujúcim pravde, a tak poškodzuje dobrú povest' druhých a dáva príležitosť k mylným úsudkom o nich.
- ohováraním bez objektívne platného dôvodu a so zlým úmyslom poškodiť druhého, odhalí chyby a prehrešky tretím osobám, ktoré ho nepoznajú;

Osočovanie a ohováranie ničí dobrú povest' a česť blížneho na rozdiel od klebetenia, čo je zbytočné rozprávanie o chybách druhého, avšak bez úmyslu uškodiť mu, alebo poškodiť jeho povest'.

Je potrebné vyhnúť sa akémukoľvek slovu alebo chovaniu, ktoré lichotí, pochlebuje alebo pritakáva, povzbudzuje alebo utvrdzuje druhých v ich zlých skutkoch a v ich zvrátenom chovaní. Lichotenie je ťažké

previnenie, ak podporuje nerest' alebo ťažký hriech. Všetným hriechom je lichotenie vtedy, keď sa rodí z túžby byť milým, vyhnúť sa nejakému zlu, čeliť nejakej nutnosti, dosiahnuť dovolené výhody.

CHVASTÚNSTVO alebo chválenkárstvo je previnením proti pravde. To platí taktiež pre iróniu, ktorá sa snaží znevážiť niekoho tým, že zlovoľne skresľuje niektoré rysy jeho chovania.

LOŽ - spočíva v tom, že človek nehovorí pravdu s úmyslom oklamať druhého. Lož je najotvorenejšia urážka pravdy. Klamať znamená hovoriť alebo jednať proti pravde, aby bol uvedený do omylu ten, kto má právo ju poznať. Závažnosť klamstva sa meria podľa povahy pravdy, ktorú skresľuje, podľa okolností, úmyslu klamára, podľa škôd spôsobených tým, ktorí sú jej obeťami. Je smrteľným hriechom najmä vtedy, keď ťažko poškodzuje čnosť spravodlivosti a lásky.

Treba spomenúť, že každé previnenie spáchané proti spravodlivosti a pravde ukladá **povinnosť odčinenia**, aj keď bolo vinníkovi odpustené. To znamená rovnako, ako sme minule hovorili v prípade krádeže, tak aj v prípade klamstva, ak sme poškodili dobrú povest' blížneho, sme povinní nielen vyznať tento hriech vo sviatosti zmierenia, ale ho aj napraviť rovnakým spôsobom, ako sme ho spôsobili. Napríklad, ak som niekomu poškodil povest' či dobré meno osočovaním, ohováraním, krivým svedectvom, klamstvom, som povinný toto rovnakým spôsobom odčiniť: ak to bolo pred kamarátmi, tak pred nimi povedať, že som o dotyčnom človeku klamal. Ak som to uverejnil v novinách, tak to treba odčiniť v tých istých novinách, ak v televízii, tak tam.

Ak človek obvinil kňaza z hriechu proti 6. božiemu prikázaniu z príležitosti spovede, je povinný túto škodu odčiniť pred pristúpením k ďalšej spovedi, hoc aj k inému kňazovi. Bez toho dokonca kňaz nemôže udeliť rozhrešenie, nakoľko obvinený kňaz sa nemôže brániť bez vyzradenia spovedného tajomstva.

Ťažkým hriechom je aj diskreditácia či tzv. verejné lynčovanie alebo pretriasanie človeka prostredníctvom médií, či v kolektíve takým spôsobom, že jeho povest' už nie je možné nikdy napraviť.

IV. Úcta k pravde

Rovnako sme povinní mať úctu k pravde. Právo na zdieľanie pravdy nie je bezpodmienečné. Každý má prispôbiť svoj život evanjeliovému prikázaniu bratskej lásky. To vyžaduje, aby sa v konkrétnych situáciách zvažilo, či je vhodné, či nevhodné, odhaliť pravdu tomu, kto sa na ňu pýta. Láska a úcta k pravde majú poradiť, vedieť dať odpoveď na každú žiadosť o informáciu alebo oznámenie. Dobro a bezpečnosť druhého, rešpektovanie súkromného života, všeobecné dobro sú dostatočné dôvody, aby sa zamlčalo to, čo nemá byť známe alebo aby sa použil šetrný spôsob reči. Povinnosť vyvarovať sa pohoršenia často vyžaduje prísnu **diskrétnosť**.

Spovedné tajomstvo je posvätné a nesmie byť pod žiadnou zámienkou porušené!

Služobné tajomstvo, ktorým sú viazaní napr. politici, vojaci, lekári, právnici alebo dôverné oznámenia urobené pod pečaťou tajomstva, majú byť zachovávané, okrem prípadu ohrozenia života, slobody, či ťažkej škody.

Súkromné informácie majú byť rešpektované. Hriech pácha ten, kto vnikne do súkromia druhého porušením listového tajomstva, prečítaním sms správ, e-mailov, soc. sietí, zneužitím osobných údajov, telefónnych čísel a pod. Rodič môže narušiť súkromie dieťaťa len v prípade jeho odôvodnenej ochrany. Manželskí partneri nemajú žiadne právo vyžadovať od druhého sprístupnenie jeho súkromia.

Vidíme teda, že ôsme prikázanie **zakazuje** prekrúcanie pravdy vo vzťahu k blížnym a je vážnou nevernosťou voči Bohu. Pravdivosť vyviera z povolania kresťana, ktorý má byť svedkom Boha, ktorý je pravda a chce pravdu. Amen.